

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Kadett Alexander Cedervall		OP SA 15-18	
Handledare		Antal ord: 11451	
Kristin Ljungkvist	Beteckning	Kurskod	
		1OP415	
OFFENSIVEN – DET MASKULINA IDEALET?			
ABSTRACT:			
<p>There are different discourses about the dominance of the offensive, the offensive dominates in a small state like Sweden as well, especially in the tactical thinking, through the military culture and education. Yet it is proven that military culture consists of hegemonic masculinity. Sweden and its armed forces are at the forefront of gender equality work in relation to other states and armed forces, as can be seen with the Swedish armed forces gender manual, and that Sweden have the world's first feminist government. But if a small state like Sweden, dominated by offensive tactics, have gendered the offensive and the defensive through its military culture, it is likely other states, that haven't gone that far in their gender equality work, have gendered the offensive and the defensive. This could cause a problem if decisions are made upon the will to appear brave or aggressive instead of good judgement from intelligence. The study aims to examine how the offensive cult can be understood through masculinities theory. This study is conducted on the basis of group interviews with three groups of army officers in the Swedish armed forces, where the groups military culture, thoughts and experience about the offensive and the defensive were sought.</p>			
<p>This study examines that the offensive is given its dominance through gendering by the military culture in the army. By gendering the offensive as masculine, in terms of being brave, aggressive and historical successful offensive operations. While the defensive been gendered as feminine, in terms of passivity and cowardice. This makes the offensive as the accepted answer to its legitimacy, and the defensive is ought to be sub-ordinated.</p>			
Nyckelord:			
Gender, genus, offensiv, defensiv. maskulinitet, femininitet, taktik, beslutsfattande.			

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.2 SYFTE & FRÅGESTÄLLNING	5
<i>Frågeställning</i>	5
1.3 AVGRÄNSNING	6
1.4 FORSKNINGSÖVERSIKT.....	6
1.5 DISPOSITION	9
2. TEORI.....	10
2.1 VAL AV TEORI.....	10
2.2 GENUSTEORI.....	10
2.3 TEORETISKT RAMVERK	11
2.4 KRITIK RIKTAD MOT TEORIN	12
3. METOD.....	14
METOD	14
3.1 FORSKNINGSSTRATEGI – EN TEORIKONSUMERANDE FALLSTUDIE.....	14
3.2 VAL AV FALL	14
3.3 METOD FÖR DATAINSAMLING	14
<i>Fokusgrupper</i>	14
3.5 GENOMFÖRANDE AV INTERVJU & FORSKNINGSETIK	16
<i>Scenario</i>	17
3.7 OPERATIONALISERING	18
4. ANALYS OCH RESULTAT	19
4.1 DET MASKULINA IDEALET	19
4.2 NEDVÄRDERING	22
4.3 ACCEPTANS AV RÅDANDE NORMER	25
4.4 DELAR SOM GÅR UTANFÖR NORMERNA IFRÅGASÄTTS	26
4.5 IDENTIFIERING.....	28
RESULTAT	30
5. DISKUSSION OCH SLUTSATS.....	31
5.1 DISKUSSION.....	31
5.2 SLUTSATSER	33
5.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	34
5.4 RELEVANS FÖR YRKESUTÖVNING	35
6. LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	36
6.1 LITTERATUR	36
6.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR	36
6.3 ÖVRIGA KÄLLOR	37
6.3.1 FÖRSVARSMAKTSDOKUMENT	37
6.3.2 TIDSKRIFTSARTIKLAR	37
6.3.3 INTERVJUER.....	37
6.4 INTERVJUGUIDE & SCENARIO	38

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Historiskt sett är defensiven starkare än offensiven, en anfallare måste ha ett styrkeförhållande på 3:1.¹ Carl von Clausewitz hävdar att det finns inneboende svaghet hos offensiven, när offensiven väl har påbörjats kommer den att kulminera och bli sårbar för motanfall. Eldkraften är större i defensiven, tack vare fixerade positioner medan det är svårare att uppnå stor eldkraft i offensiven på grund av rörlighet.²

Ändå dominerar offensiven, till och med i en småstat som Sverige dominerar offensiven det taktiska tänkandet hos svenska officerare. I en studie gjord 2017 menar sex av tio officerare att den taktiska offensiven dominerar svenska officerares tänkande.³ I samma studie visar det sig att 80% i armén säger att offensiven dominerar.⁴

Ahlström och Weissmann genomförde en fallstudie på svenska officerare för att få en förståelse till varför den taktiska offensiven dominerar den svenska officerens tänkande. Anledningen till undersökningen beskriver författarna är risken att felaktiga beslut fattas just på grund av generell preferens för att attackera och gå på offensiven.⁵

Studien inleddes med en pilotstudie där svenska officerare i urvalet OF3-4 fick tala fritt angående taktik och offensiven. I detta kunde sedan författarna urskilja 10 punkter som de studerade djupare. Genom de djupintervjuer som genomfördes i ett senare skede kom Ahlström och Weissmann fram till en modell som kan förklara anledningen till offensivens dominans.

Författarna menar att resultaten visar att det är två faktorer som är nyckelfaktorer, utbildning och militär kultur.⁶ Nyckelfaktorerna anser författarna är avgörande för att historiska exempel och teorier kanaliseras in i doktrin och reglementen, och vilka erfarenheter som reproduceras i utvecklingen av nya teorier.⁷

---

¹ Ångström, Jan & Widén, Jerker, *Contemporary military theory: the dynamics of war*, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2015, s. 112.

² Ångström, Widén, 2015, s. 112.

³ Weissmann, Mikael, and Ahlström, Peter. "Endast Genom Anfall Kan Ett Avgörande Nås: Varför Dominerar Offensiven Militärt Taktiskt Tänkande?" *Kungl Krigsvetenskapsakademiens Handlingar Och Tidskrift*, no. 2, 2017, s. 6.

⁴ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 6.

⁵ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 6.

⁶ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 15.

⁷ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 16.

Det finns ingen enad forskning om varför offensiven dominerar på strategiska, operativa eller taktiska nivåer. Allianser anses vara en bakomliggande faktor på strategisk nivå, teknologi på operativ nivå, och som studien ovan beskriver så är militärkulturen av bakomliggande faktor i det taktiska tänkandet.⁸

Det finns studier som visar genom att analysera offensiven kult med ett feministiskt perspektiv går det att fylla igen vissa luckor som tidigare har blivit förbisedda.⁹ Det betyder inte att övriga teorier om offensivens kult är felaktiga och skall förkastas, utan ett feministiskt perspektiv kan ge en fördjupad förståelse för det kulturella förhållandet med en alternativ förklaring till den offensiva kulturen.¹⁰

Den militära kulturen har i flera studier ansetts vara maskulin, en plats där män kan visa sin maskulinitet. Under värnpliktsens tid i Sverige myntades uttrycket *att göra pojkar till män*. Inte förens 1989 fick kvinnor tillträde till samtliga befattningar i svenska försvarsmakten, och år 2016 bestod Försvarsmakten av 17% kvinnor.¹¹ Den militära professionen domineras därmed fortfarande av män. Att anta att militärkulturen i svenska försvaret innehåller delar av hegemonisk maskulinitet är därmed rimligt, inte minst med tanke på #metoo-upproret som startade i slutet av 2017.¹²

Maskulinitet testas offentligt och måste ständigt bevisas och illustreras, hur passande uppträdande av maskulinitet överensstämmer med gruppnormer är centrala till identitet.¹³ Vilket menas att ständigt bevisa sin maskulinitet gör att gruppen accepterar en, så länge man följer normerna.

---

⁸ ⁸ Adams, Karen, Ruth, "Attack and Conquer? International Anarchy and the Offense-Defense-Deterrence Balance." *International Security* 28, no. 3, 2003, s. 50.

⁹ Wilcox, Lauren, Gendering the Cult of the Offensive, *Security Studies*, 18:2, 214-240, 2009, DOI: 10.1080/09636410902900152.

¹⁰ Kult är inte av samma betydelse som kultur. Kult utgör en väsentlig livsyttring och är inriktad på den eller de osynliga makter som människan råder över tillvaron. Kultur kan ses som en totalitet av en viss populations tankar, handlingar och omgivande förhållanden.

¹¹ Försvarsmakten, *Försvarsmaktens årsredovisning 2016, Bilagor 1-3*, Stockholm 2016, s. 3.

¹² Försvarsmakten, *ÖB reagerar på kränkningar*, <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2017/11/ob-reagerar-pa-krankningar/> (hämtad 2018-03-12).

¹³ Green, Gill, Emslie, Carol, O'Neill, Dan, Hunt, Kate, and Walker, Steven. "Exploring the Ambiguities of Masculinity in Accounts of Emotional Distress in the Military among Young Ex-servicemen.(Report)." *Social Science & Medicine* 71, no. 8: 1480, 2010, s. 1481.

Problemet som uppstår är att en småstat som Sverige med en liten försvarsmakt inte har råd med beslut som fattas genom att det är så man alltid har gjort eller genom normer om maskulinitet, detta kan leda till onödiga förluster. Utan beslut skall tas genom att noga granska beslutsunderlag för att uppnå fastställd målbild. En militärkultur som säger att en offensiv är bästa försvar eller för att visa sig maskulin och frångår militärteorins grunder är därför inte relevant i dagens säkerhetspolitiska läge.

Sammanfattningsvis framgår det att det finns olika diskurser kring den offensiva dominansen som råder, men även i en småstat som Sverige domineras det taktiska tänkandet av offensiven. Sverige och Försvarsmakten är långt fram i sitt jämställdhetsarbete i förhållande till andra stater och försvarsmakter. Detta märks inte minst med Försvarsmaktens Handbok Gender, samt att Sverige har världens första feministiska regering.¹⁴ Men om en småstat som Sverige, som domineras av offensivt taktiserande och har kommit långt med jämställdhetsarbetet, ändå har genuskodifierat offensiven och defensiven, är det sannolikt att andra staters militärkulturer har genuskodifierat offensiven och defensiven.

1.2 Syfte & Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka om den svenska militära kulturen genuskodifierat och konstruerat den taktiska offensiven och taktiska defensiven som maskulin och feminin. Genom att skapa en tolkning från maskulinitetsteori om skapandet av maskulinitet och femininitet göra en fallstudie av svenska arméofficerare för att avgöra om det finns tecken som svarar på det, ges det en ytterligare förklaring till den taktiska offensivens dominans.

Frågeställning

Huvudfråga

Hur kan genusvetenskapens teori om hegemonisk maskulinitet hjälpa oss att förstå svenska arméofficerares tro på offensivens överlägsenhet och dess dominans i taktiskt tänkande?

Underfrågor

- *Kan offensiven associeras till att vara mer maskulin än defensiven?*
- *Kan defensiven associeras till att vara feminin?*

---

¹⁴ Regeringskansliet, *Feministisk regering*, <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/feministisk-regering/> (Hämtad 2018-04-25)

1.3 Avgränsning

Uppsatsen avser att undersöka fenomen som maskulint och feminint, inte manligt och kvinnligt. Att säga att något är manligt eller kvinnligt säger väldigt lite om hur det är maskulint eller feminint konstruerat.¹⁵ Genus och genusvetenskap är ofta förknippat med biologiskt kön, denna uppsatsen undersöker genus som en social struktur, maskulint och feminint, och kommer därför inte studera det biologiska könet, det vill säga manligt, kvinnligt eller könlöst.¹⁶

Offensivens kult kan analyseras på strategisk, operativ och taktisk nivå, denna uppsats avser att undersöka militärkulturen kring det taktiska tänkandet, taktiserande är något som sker på samtliga nivåer.¹⁷

Studien avgränsas till att undersöka officerare i armén som fall med anledning till att det främst är inom armén som det anses att offensiven dominerar.¹⁸

1.4 Forskningsöversikt

Det finns fler diskurser om hur offensivens kult kan analyseras. På strategisk nivå ingår stater i allianser och kan ses som en orsak till en offensiv, vilket blir problematiskt, då det kan ses som ett offensivt agerande, men gynnar defensiven.¹⁹ En annan diskurs är att analysera offensivens dominans genom ett teknologiskt perspektiv på operativ nivå, vilket då utesluter variabler som allianser eller ekonomiska hinder för erövringar av andra stater.

År 2003 släpptes en studie gjord av Karen Ruth Adams i syfte att undersöka argumenten om sannolikheten att fler attacker och erövringar förekommer i en offensivt dominerad era än i en defensivt dominerad era. För att avgöra vad som är en offensiv, defensiv eller avskräckande era analyserade Adams teknologins utveckling. Utifrån att operationalisera verkan, skydd och rörlighet på operativ nivå kom Adams fram till att sedan 1800-talet har världen genomgått fyra eror.²⁰

---

¹⁵ Paechter, Carrie, Masculine femininities/feminine masculinities: power, identities and gender, *Gender and Education*, 18:3, 253-263, 2006, DOI: 10.1080/09540250600667785, s. 261.

¹⁶ I Försvarmakten används det engelska ordet gender, vilket är den engelska översättningen för genus.

¹⁷ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 17.

¹⁸ För vidare resonemang, se metodkapitel.

¹⁹ Adams, 2003, s. 50.

²⁰ Adams, 2003, s. 60.

I avsaknad av absoluta, nukleära vapen, och utvecklingen av skyddet för stridsvagnar och bombflyg, samt utvecklingen av rörligheten hos stridsvagnar och flygplan och räckvidden de idag besitter, förklarar Adams modell att offensiven dominerar.²¹

Därmed är det möjligt att analysera och förklara offensivens dominans genom att undersöka och analysera teknologins utveckling.

Den svenska fallstudien, som nämndes ovan, genomfördes 2017 där svenska officerare i nivån OF3-OF4 utgjorde empirin. Forskarna som genomförde undersökningen härleder den offensiva dominansen till tio faktorer. Av dess tio faktorer ansågs militärkultur och utbildning vara nyckelfaktorerna till offensivens dominans.²² Nyckelfaktorerna anser författarna är avgörande för att historiska exempel och teorier kanaliseras in i doktrin och reglementen, och vilka erfarenheter som reproduceras i utvecklingen av nya teorier.²³ Studien genomfördes genom enkätundersökning samt djupintervjuer och grundar sig i vad de intervjuade officerarna upplevde som bakomliggande faktorer.

Studien svarar snarare på *vad* som gör att officerare domineras av taktiskt tänkande, inte *varför*, utifrån respondenternas erfarenheter. För att få ett djupare svar räcker det inte att påstå att militärkultur och utbildningen är anledningen till offensivens dominans, utan nyckelfaktorerna bör undersökas för att få svar om de är offensivt dominerade och på vilket sätt de domineras av offensivt tänkande.

Militärkulturen ses som en av de viktigaste faktorerna till offensivens dominans i taktiskt tänkande. Det har genomförts flertalet studier på militärkultur, dels vilken sorts kultur som genomsyrar försvarsmakter, men även problemet med vad det kan åsamka.

I en sydafrikansk studie drar Nyameka Mankayi slutsatserna att i militära sammanhang och kulturer framhävs och betonas hegemonisk maskulinitet, främst hos män.²⁴ Slutsatserna är dragna efter att ha genomfört ett flertal djupintervjuer med officerare i den sydafrikanska armén. En av anledningarna som Mankayi betonar är perspektivet på hur det anses som lojalt och

---

²¹ Adams, 2003, s. 60.

²² Weissmann, Ahlström, 2017, s. 15.

²³ Weissmann, Ahlström, 2017, s. 16.

²⁴ Mankayi, Nyameka. "Race and Masculinities in the South African Military." 38, no. 2, 2010, s. 1.

manligt att tjänstgöra. Mankayi lyckas även med att åskådliggöra att maskulinitet inte bara handlar om manligt och kvinnligt, utan till maskulinitet tillhör även etnicitet och ras.

Även om Sydafrika och Sverige skiljer sig stort både historiskt och kulturellt, finns det ytterligare studier som påvisar att i militärkulturen finns en inneboende hegemonisk maskulinitet. En brittisk studie gjord 2010 identifieras militären som reproducerande och uppvärderande i en särskild gren av *hegemonisk maskulinitet*.²⁵ Studien syftar till att undersöka hegemonisk maskulinitets koppling till känslomässigt lidande. Studiens relevans kan ifrågasättas till denna uppsats, den undersöker känslomässigt lidande, men tar upp viktiga delar i den militära kulturen, dels hur den militära kulturen anser att maskulina termer som *lojalitet, aggressivitet, uthållighet och tuffhet* är av stor vikt för en duktig soldat.²⁶

Ett annat perspektiv att analysera offensivens kult genom, delger Lauren Wilcox, som argumenterar för att de tidigare traditionella teorierna om den offensiva-defensiva balansen inte är helt rätt, den baseras på teknologi och doktriner med fokus på offensiv. Wilcox förklarar att genderperspektivet är den saknade länken, och kan ge vidare förklaring till den offensiva kulturen.

Wilcox delar upp sin studie i tre olika ansatser för hur gender är den saknade pusselbiten för att kunna förklara den offensiva kulturen. Wilcox ger tre alternativa förklaringar till offensivens kult.

Teknologi som ökar/förhöjer styrka och mod är positivt förknippat med manlighet och maskulinitet. Teknologi som möjliggör att krigaren kan avvakta och försvara istället ger inte krigaren tillfälle att visa *heroism* genom *mod, styrka, ära och manlighet*.

Nationalismperspektivet beskriver Wilcox som en generell känsla av underlägsenhet och hot mot den egna nationen. På så sätt är det lättare att vara offensiv för att aldrig riskera att hamna i efterhand. Wilcox beskriver den symboliska strukturen av gender, där offensiven förknippas med *styrka, mod och aggressivitet*, vilket i västerländsk kultur förknippas med maskulinitet. Defensiv förknippas med *svaghet och omanlighet* och ses därför som feminin.²⁷

---

²⁵ Green et al., 2010, s. 1485.

²⁶ Green et al., 2010, s. 1481.

²⁷ Wilcox, 2009, s. 223.

Wilcox tredje perspektiv är skyddsperspektivet. Genderbestämda konstruktioner av identitet kan få offensiva strategier att framstå som defensiva. Genom att framställa det som att de starka och modiga försvarar och skyddar de mindre starka genom offensiva strategier. I denna ansats tar Wilcox upp att det inte bara handlar om vad som är manligt och kvinnligt, utan skyddsperspektivet handlar mer om maktförhållandet.²⁸

Slutsatserna som Wilcox bidrar med är bland annat genom att analysera med ett feministiskt perspektiv går det att fylla igen vissa luckor som tidigare har blivit förbisedda. Och som hon tar upp redan i inledningen så handlar inte denna artikel om att förkasta de tidigare teorierna om offensiv-defensiv balans, utan ett feministiskt perspektiv kan ge en fördjupad förståelse för det kulturella förhållandet med en alternativ förklaring till den offensiva kulturen

Som belysts ovan så finns det fler sätt att analysera offensivens dominans. I denna undersökning så kommer Wilcox perspektiv att användas, en genusvetenskapsteori som analyserar den militära kulturen för att se om en maskulinitetsteori om hegemonisk maskulinitet kan hjälpa oss att förstå offensivens dominans i det taktiska tänkandet.

1.5 Disposition

I kapitel *två* beskrivs, anpassas och diskuteras vald teori som utgör grunden för undersökningens analys.

I kapitel *tre* beskrivs och argumenteras den metod, forskningsdesign, material samt källkritik som valts att nyttjas för att svara på frågeställningen, dels för att tydliggöra analysens genomförande, dels för att undersökningens resultat skall kunna reproduceras av andra forskare. Slutligen görs en operationalisering av teorin som kommer att fungera som analytiskt ramverk.

I kapitel *fyra* presenteras resultaten av undersökningens analys.

I kapitel *fem* sammanfattas analysens resultat för att svara på forskningsfrågorna. Sedan förs diskussion och en reflektion görs om resultatet och undersökningen. Slutligen presenteras möjligheter för vidare forskning och undersökningens värde för professionen diskuteras.

---

²⁸ Wilcox, 2009, s. 234.

2. Teori

2.1 Val av teori

Det som tas med från tidigare forskning om hegemonisk maskulinitet och maskulinitetsteorier är Wilcox beskrivning av vad som anses och upplevs som maskulint i västvärlden. Men det teoretiska ramverket som nyttjas är teori om maskuliniteter, inbäddad i en social genusteori av R. W. Connell.²⁹ Connells teori redogör för hegemonisk maskulinitet och hur det maskulina erhåller sin dominans över det feminina. Anledningen att valet är R.W Connells teori är att hen studerar genus som en social struktur, och har sedan 1980-talet studerat maskuliniteter som just en social struktur och hävdar att genusfrågor handlar om mer än tänkande, nämligen om social handling.³⁰

Genom detta har jag tolkat teorin och tagit ut centrala begrepp ur Connells teori för att bilda det teoretiska ramverk som sedan operationaliseras för att utgöra uppsatsens analysverktyg.

2.2 Genusteori

Social genusteori handlar om att studera förhållandet mellan människor, och sättet de interagerar och konstruerar genus mellan varandra i samhället, genuskodning. Biologisk vetenskap skulle förklara problemet genom att kroppen naturligt producerar genusskillnader genom genetisk programmering eller hormonella olikheter.³¹

Genus är ingenting som man besitter, det är en rad av aktiviteter som utförs, alltså så *gör* man genus.³² När genus utförs, görs det inför andra människor och blir validerat och legitimerat genom utvärdering av andra.

Definitioner av maskulinitet och femininitet varierar, mellan olika kulturer och även inom kulturer genom historiens gång.³³ Den militära kulturen skiljer sig inte från den västerländska världens definitioner på maskulinitet.

---

²⁹ Connell, Raewyn, and Åsa Lindén. *Maskuliniteter / R. W. Connell ; översättning: Åsa Lindén*. 2. Uppl ed. Göteborg: Daidalos, 2008.

³⁰ Connell, 2008, s. 12.

³¹ Connell, 2008, s. 84.

³² Kimmel, Michael S., *The Gendered Society / Michael S. Kimmel*. 3.rd ed. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2007, s. 122.

³³ Kimmel, 2007, s. 100.

I forskningsöversikten ovan anses styrka, mod, aggressivitet, uthållighet och lojalitet vara maskulint. Ett annat sätt som definierar maskulinitet är att definiera vad den inte är, maskulinitet och femininitet står alltid i en dualistisk relation till varandra, dikotomi, där den ena är dominant och den andra är underordnad.³⁴ Med det menas att om feighet definieras till att inte vara maskulint, är det motsatsen till feighet som är maskulint, det vill säga mod.

2.3 Teoretiskt ramverk

Acceptans av rådande normer – ett beslut accepteras och ifrågasätts inte då beslutet är inom ramen för normerna, dominansen ökar. Hegemonisk maskulinitet hänvisar till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position, framför allt i samhällslivet.³⁵ Hegemonisk maskulinitet kan definieras som den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället *accepterade* svaret på frågan om dess legitimitet. Genom det kan det garantera det maskulina dominant position över det feminina. *Delar som går utanför normerna ifrågasätts* – beslut som ifrågasätts för att de går utanför rådande normer – feminint.

I en försvarsmakt möter det kriteriet svårigheter. I Försvarsmakten finns en tydlig hierarkisk ordning, där beslut tas och order ges till underställda chefer.³⁶ En försvarsmakt vars beslut och order skulle ifrågasättas ständigt skulle göra att tid går åt till att diskutera och kan sluta med att initiativ förloras. ”Order är en tvingande befallning om att en uppgift eller en verksamhet skall genomföras.”³⁷

Hegemoni skapas om det finns ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt. Det är hävdandet av auktoritet snarare än våld som är hegemonins kännetecken.³⁸ Hegemonisk maskulinitet utövas inte individuellt utan genom interaktion med andra inom strukturer.

Maskulina idealet – vid beskrivandet pratas det i termer om maskulint ideal. En del av kampen att uppnå hegemoni inom genusordning är användandet av kultur för att uppnå disciplinära mål. Genom att skapa en standard, hävda allmänt samtycke, och ge vanrykte åt det som inte duger

---

³⁴ Paechter, 2006, s. 256.

³⁵ Connell, 2008, s. 115.

³⁶ Försvarsmakten, *Handbok Armé – Ledning*, Stockholm, 2016, sidan 33.

³⁷ Försvarsmakten, *Handbok Armé – Ledning*, Stockholm, 2016, sidan 33.

³⁸ Connell, 2008, s. 115.

något till. Hegemonisk maskulinitet är på så sätt beroende av skapandet av ett maskulint ideal, något som alla sedan mäter sig mot.³⁹

Underordnad - beskrivningar görs nedvärderande i termer om femininitet. Hegemoni hänförs till kulturell dominans. Det finns särskilda genusrelationer byggda på dominans och underordning mellan olika grupper i det kulturella ramverket. Genom ett uppåtbåd av olika påtagliga praktiker är feminint underordnat maskulint. Det kan te sig i uttryck som uteslutning eller smutskastning. Att något är feminint i en maskulin ideologi utestängs från den hegemoniska maskuliniteten.⁴⁰ Processen markeras genom att exempelvis anse att något är mesigt, fegt, töntigt. På så sätt är det femininitet som utgör grunden för nedvärderingen.

Identifiering – Genom att själv identifiera sig som maskulin och bevisa det genom passande uppträdande av rådande normer. Maskulinitet testas offentligt och måste ständigt bevisas och illustreras hur passande uppträdande av maskulinitet överensstämmer med gruppnormer är centrala till identitet.⁴¹ Det vill säga genom att uppträda maskulint enligt de normer som finns blir man accepterad i gruppen.

2.4 Kritik riktad mot teorin

Genusvetenskap och hegemonisk maskulinitet undersöker ofta maktförhållandet mellan kvinnor och män inom strukturer, där män dominerar över underordnande andra män och kvinnor. Svårigheterna med teorin är där teorin beskriver makt mellan män och kvinnor, måste forskaren i denna undersökning tolka teorin för att kunna överföra det till ett lämpligt och rimligt analysverktyg för att undersöka förhållandet i det taktiska tänkandet mellan offensiven och defensiven, utan att försöka påverka teorins grunder.

Det betyder inte att det inte går att analysera andra former av institutioner och strukturer med hjälp av teorin, vi är genuskodade människor som lever i ett genuskodat samhälle, där vi i interaktion med andra utövar genus. Det betyder att människor i det dagliga samhället genuskodar olika fenomen, och att även om det finns fysiska biologiska skillnader mellan människor, så är mycket av genus en kulturell produkt som människor producerat. Följaktligen är det möjligt att med genusvetenskap undersöka det taktiska tänkandet kring offensiv och defensiv, då kulturen

---

³⁹ Kimmel, 2007, s. 103.

⁴⁰ Connell, 2008, s. 116.

⁴¹ Green et al., 2010, s. 1481.

kan ha genuskodat fenomenen offensiv och defensiv i termer av vad som är maskulint och feminint.

Den kritik som riktas mot att nyttja genusteori på militärkultur är vikten av att bygga en försvarsmakt som gör det som förväntas av en försvarsmakt. Militärens jurisdiktion är att leda väpnad strid, bruka våld. För att kunna fortsätta producera våld måste det därmed finnas något som håller samman en armé och får soldater att kvarvara vid sina poster.⁴² Därmed skapas en standard för att uppnå disciplinära mål, genom att vara maskulin. Att fatta beslut skall inte baseras på att uppstå som heroisk eller visa sig maskulin för att det finns ett kulturellt maskulint ideal. Vilket gör att det går att nyttja maskulinitetsteori för att undersöka offensivens dominans.

Annan kritik som kan riktas mot teorin är att studien endast avser att undersöka det strukturella förhållandet mellan defensiven och offensiven genom en del av genusvetenskap, maskulinitetsteori, vad som är maskulint och feminint. Annan forskning hävdar att det inte går att analysera maktförhållanden enskilt utefter kön, utan att det måste göras genom ett intersektionellt perspektiv där även klass, ras och etnicitet är delar som förhåller sig till varandra och påverkar maktförhållanden. Men eftersom denna uppsats inte skall undersöka maktförhållanden utefter biologiskt kön, är det därmed möjligt att med denna uppsats undersöka det strukturella förhållandet mellan offensiva och defensiva beslut och om det kan ha formats genom hegemonisk maskulinitet. Därför kommer uppsatsen endast inrikta sig mot just maskulinitetsteori.⁴³

---

⁴² Connell, 2008, s. 223.

⁴³ Nationella sekretariatet för genusforskning, *Intersektionalitet – att kartlägga maktens landskap*, <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/om-genusforskning/intersektionalitet/> (Hämtad 2018-04-26).

3. Metod

Metod

3.1 Forskningsstrategi – en teorikonsumerande fallstudie.

I studien används fallstudie som forskningsstrategi. Fallstudier lämpar sig när forskaren vill undersöka hur ett visst fenomen har uppstått och för att undersöka i vilken utsträckning en teori kan förklara särdragna fall.⁴⁴ Fallstudien lämpar sig då den möjliggör att gå på djupet för att reda ut komplexiteten i en given situation, då sociala relationer och processer har en tendens att vara sammanlänkande och ömsesidigt påverka varandra.⁴⁵ Studien är teorikonsumerande då det är det enskilda fallet som vill testas och förklaras med hjälp av maskulinitetsteori.⁴⁶ Resultatet av studien kan även stärka Wilcox påstående om att ett feministiskt perspektiv hjälper till att fylla igen delar av forskningsluckan angående den offensiva kulturen, men det är inte vad som är studiens huvudsyfte.

3.2 Val av fall

Fallet som väljs är Sverige, dels för att underlätta insamling av data, men även för att Sverige kommit långt i hantering av jämställdhetsfrågor. Om Sverige och den svenska försvarsmakten, som har kommit långt med sitt jämställdhetsarbete, ändå har genuskodifierat offensiven och defensiven, är det troligt att stater som ej kommit lika långt med sitt jämställdhetsarbete har genuskodifierat offensiven och defensiven.

Med anledning till tidigare forskning vilket visar att 80 procent av arméofficerarna som ingick i studien påstår att offensiven dominerar det taktiska tänkandet, medan sex av tio officerare i Försvarsmakten hävdar att offensiven dominerar det taktiska tänkandet. Därav är arméofficerare det mest intressanta fallet för studien.

3.3 Metod för datainsamling

Fokusgrupper

Det är genom teorin som valet av metod avgörs. Teorin tar upp att genus är vad man gör genom interaktion med andra. Som insamlingsmetod till studien används därför fokusgrupper,

---

⁴⁴ Denscombe, Martyn, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 3., rev. och uppdaterade uppl., Studentlitteratur, Lund, 2016, sidan 91-95.

⁴⁵ Denscombe, 2016, s.60.

⁴⁶ Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, and Lena Wängnerud. *Metodpraktikan : Konsten Att Studera Samhälle, Individ Och Marknad / Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, Lena Wängnerud*. 5., [rev.] Uppl. ed. Stockholm: Wolters Kluwer, 2017, s. 42.

gruppintervjuer, för att dels samla in undersökningsmaterial genom gruppintervjuer och dels för att undersöka interaktionen och diskussionen mellan individerna.

En kvalitativ ansats nyttjas då det är motiv, intentioner, målsättningar och planer, meningssambandet, som får folk att handla och följaktligen frambringa olika sociala fenomen. Menings-sambandet visar på den meningskontext som omger sociala situationer⁴⁷

Som Tufte och Johannessen skriver är själva samtals- och diskussionsprocessen lika intressanta som respondenternas svar.⁴⁸ Viktigt att veta vid intervju med fokusgrupper är att det inte går att uttala något generellt om grupperna, utan handlar om att kartlägga förekomsten av ett förhållningssätt och öka förståelsen av olika resonemang.⁴⁹

Vid intervjuer och gruppintervjuer om genus krävs det att forskaren är medveten om den egna konstruktionen av maskulinitet och femininitet, samt ha en medvetenhet om konsekvenserna vid konstruktionen av berättelserna och vid tolkning och analysering av materialet.⁵⁰ Med det krävs hög grad av reflexivitet, liksom all forskning, för att uppnå ett resultat som uppnår kraven för validitet och reliabilitet.

Nackdelar med fokusgrupper är att forskaren har mindre kontroll på de data som samlas in, då det är genom diskussioner i gruppen som data insamlas.⁵¹

Fokusgrupper kan aldrig utgöra ett representativt urval för en population.⁵² Studien har nyttjat sig av gruppintervjuer med tre fokusgrupper. Fokusgrupperna utgörs av två till fyra officerare i varje grupp. Fördelen med små fokusgrupper är att det möjliggör djupare och intensivare diskussioner.⁵³ Det lämpar sig när respondenterna i grupperna har stor erfarenhet av ämnet. Fokusgrupperna representerar olika förband och inriktningar i armén, med anledning till att någon form av representativitet skall kunna fås i arbetet.

---

⁴⁷ Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte, and Geije Johansson. *Introduktion till Samhällsvetenskaplig Metod / Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte ; översättning: Geije Johansson ; [fackgranskning: FOG (Field Research on Organizations and Groups) ...]*. 1. Uppl. ed. Malmö: Liber, 2003, s. 75.

⁴⁸ Johannesson, Tufte, 2003, s. 101.

⁴⁹ Esaiasson et al., 2017, s. 331.

⁵⁰ Pini, Barbara. & Pease, Bob. (red.), *Men, masculinities and methodologies*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013, s. 8.

⁵¹ Johannesson, Tufte, 2003, s. 104.

⁵² Johannesson, Tufte, 2003, s. 103.

⁵³ Johannesson, Tufte, 2003, s. 102.

Deltagarna i fokusgrupperna är på nivå OF1-OF3. Det strategiska urvalet grundar sig i att respondenterna skall ha varit chefer där beslut om en offensiv eller defensiv gjorts.

Att använda kadetter i fokusgrupper kommer inte ge varken validitet eller reliabilitet om det är militärkulturen på förbanden som är studiens utgångspunkt, där beslut fattas.

Därför är militära chefer det strategiska urvalet. Studien har inte för avsikt att undersöka om män och kvinnors olika uppfattning, utan det är med militärkulturen som utgångspunkt, vilket valet av respondenter inte kräver speciella biologiska kön för att uppfylla studiens syfte.

Fokusgrupper	Grad	Inriktning	År i tjänst
Fokusgrupp 1 ⁵⁴	OF-2	Logistik	14 år
	OF-2	Markstrid	6 år
Fokusgrupp 2	OF-2	Ledningssystem	18 år
	OF-3	Ledningssystem	18 år
	OF-3	Markstrid	17 år
	OF-3	Ledningssystem	9 år
Fokusgrupp 3	OF-1	Markstrid	18 år
	OF-1	Markstrid	42 år
	OF-1	Markstrid	3 år

Figur 1. Översikt av respondenterna.

3.5 Genomförande av intervju & forskningsetik

Datansamlingen genomfördes i två steg, genom ett scenario och genom ett antal öppna frågor som ställdes.

Inledningsvis presenterades problemet och syftet med undersökningen. Problemet som uppstår när en undersökning med genus genomförs är att forskaren inte kan säga rakt ut vad det handlar om, sannolikt skulle en sådan intervju genomföras i termer av jämställdhet, medan det är den verkliga och faktiska militärkulturen som är av vikt i studien och kommer därmed inte komma fram. Hur en intervjuad person uppfattar intervjuaren och ämnet kommer att återspegla berättelserna från den intervjuade.⁵⁵ Med den anledningen får forskaren presentera problemet i termer av en undersökning av militärkultur kring offensiva och defensiva beslut istället, hela syftet med studien delgavs därför ej vid intervjutillfället. Det etiska problemet som uppstår är att deltagarna inte ges hela syftet med gruppintervjun, och därmed går det att säga att det undanhölls information från respondenterna, vilket kan göras då fullständig information om studien inte behöver ges, men skall vara trovärdig och korrekt.⁵⁶ Även nytta måste överstiga kostnaderna

⁵⁴ Vid genomförande av gruppintervju med Fokusgrupp 1 kunde en deltagare inte medverka i sista sekund. Jag valde ändå att fortgå med gruppintervjun då jag ansåg att empiri från tre fokusgrupper fortfarande är bättre än två fokusgrupper.

⁵⁵ Pini, Pease, 2013, s. 9.

⁵⁶ Esaiasson et al., 2017, s. 354.

för respondenterna, och genom att hålla samtliga respondenter anonyma så utgör inte det ett problem att undanhålla information om studien.

Det första steget för datainsamling var att gruppen delgavs ett scenario där en offensiv eller en defensiv inriktning skulle väljas av varje respondent och skäl till val skulle sedan diskuteras i gruppen.

Det andra steget genomfördes med ett antal öppna frågor som öppnade upp för diskussion kring offensiven och defensiven. Avslutningsvis fick respondenterna kort redogöra offensiven och defensiven i strecksatser.

De etiska regler och överväganden som finns har tagits i beaktning vid genomförande av djupintervjuerna. Respondenternas identitet och integritet respekteras och hålls anonyma vilket möjliggörs genom kodning. Citat refereras till fokusgruppen och inte till enskild individ, detta för att det inte är individen i sig som är det intressanta, utan det är den militära kulturen som finns i gruppen som svaren grundar sig i.

Gruppintervjuerna genomfördes under april månad, spelades in och transkriberades av författaren. Gruppintervjuerna hölls i slutna rum och varade mellan 45-75 minuter.

Datum för intervjuer, fullständig transkribering, ljudfil samt en sammanställning av respondenterna finns hos författaren

Scenario

Scenariot som fokusgruppen skulle diskutera fram en lösning kring, är ett modulerat fall av ett icke-hemligt krisfall 9 med utvalda väsentliga delar ur Arméreglemente Taktik som möjliggör att ett beslut om vilken inriktning för markoperation kan tas.

Krisfall 9 är ett fall som överstelöjtnant Magnus Frykvall gjorde flera simulationer av vid studier i USA för att påvisa hur en defensiv inriktning skulle ge större taktiska vinster än en offensiv inriktning. Det Frykvall ville visa med undersökningen var att de svenska doktrinerna är offensiva, även i lägen där defensiven skulle ge större vinster för Försvarmakten.⁵⁷

Därmed är krisfall 9 ett fall som lämpar sig för fokusgruppen att reflektera och diskutera kring, då det med tidigare forskning går att visa att ett defensivt beslut hade gett större fördelar än ett offensivt beslut. Vilket beslut som tas av fokusgruppen är av ringa betydelse, då det inte är

---

⁵⁷ Defense Technical Information Center, *Doctrinal Imbalance: A study of Swedish army doctrine*, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a610961.pdf>, (Hämtad 2018-04-04)

resultatet i form av vilken inriktning som väljs, utan diskussionen och resonemanget kring offensiven och defensiven för att se om just offensiven och defensiven har genuskodifierats.

3.7 Operationalisering

Från det teoretiska ramverket och tidigare forskning har en operationalisering gjorts, för att fungera som analysverktyg i analysen. De fem teoretiska begreppen som förklaras i teorikapitlet bryts ner till indikatorer och konsekvenser.

Teoretiskt begrepp	Indikatorer	Konsekvens
Maskulina idealet	Vid beskrivandet pratas det i termer som positivt förknippas med maskulinitet: <ul style="list-style-type: none"> - Mod - Aggressivitet - Styrka - Manlighet - Uthållighet - Tuffhet	Maskulint – dominans.
Nedvärdering	Beskrivningar görs nedvärderande i termer förknippade med femininitet: <ul style="list-style-type: none"> - Feghet - Passivitet - Svaghet - Omanligt - Mesigt	Feminint – underordnad.
Acceptans av rådande normer	Ett beslut accepteras och ifrågasätts inte då beslutet är inom ramen för normerna. Positiva associationer till maskulinitet ifrågasätt inte, det är inom ramen för normen.	Maskulint – dominans.
Delar som går utanför normerna ifrågasätts	Beslut som ifrågasätts för att de går utanför rådande normer.	Feminint – underordnad.
Identifiering	Genom att själv identifiera sig som maskulin och bevisa det genom passande uppträdande av rådande normer. Talar och jämför sig själv i termer som positivt förknippas med maskulinitet.	Maskulint – dominans.

Figur 2. Analysverktyg från operationalisering.

4. Analys och resultat

Det empiriska resultatet presenteras i detta kapitel. Det empiriska resultatet är i form av fokusgruppernas diskussion, tankar, åsikter och erfarenheter, detta kommer att presenteras utifrån operationaliseringens kategorier.

I varje kategori kommer de åsikter, tankar och erfarenheter som överensstämde i samtliga grupper presenteras först, därefter det resultat som bara kom fram i två av grupperna och slutligen vad som sades i en av grupperna. Det gör att en rangordning där de åsikter, tankar och erfarenheter som ger större generaliserbarhet i modellen presenteras först, därefter i fallande ordning. Om det finns skillnader i åsikter, tankar och erfarenheter mellan fokusgrupperna så kommer de också att presenteras. Resultatet förstärks med citat ifrån fokusgrupperna

4.1 Det maskulina idealet

Den diskussion som uppstod i samtliga grupper var att offensiven är modig, vilket är en positiv förknippning till maskulinitet. Det benämndes inledningsvis som större risktagande, större risktagande kan inte i sin egen betydelse kopplas enbart till mod. Det som däremot gav risktagande en etikett av att vara modigt är när en av respondenterna gjorde mindre risktagning synonymt med fegt när de skulle beskriva defensiven med fem strecksatser.

”-Du vill säga fegt, det är det du vill säga.”

”Nej, jag tänker, eller ja, men jag tänker linda in det i ord av mindre riskbenägenhet.”⁵⁸

Den dualistiska relationen som maskulint och feminint står i till varandra, dikotomin, gör därför att ifall mindre riskbenägenhet ses som fegt, ses högre riskbenägenhet som modigt. Detta betyder inte att samtliga fokusgrupper gör den kopplingen, men i en av fokusgrupperna gjordes den kopplingen vilket gör att offensiven associeras som modig.

Det diskuterades även om högre risktagning i de andra grupperna. Denna gången drogs det däremot direkta kopplingar mellan risktagning och mod.

”Min generella uppfattning om när Sverige pratar om offensiv och defensiv, det är det jag har pratat om hela tiden, och upplevelsen av det, då är

---

⁵⁸ Fokusgrupp 1.

offensiven en högre risktagning av det och det kanske också är nånting som ses som mer modigt”⁵⁹

Även om respondenten i fokusgruppen inte själv gör det till sin åsikt att offensiven är modigare, åskådliggör hen det grundade på sina erfarenheter om tankesättet i Försvarmakten.

Det diskuterades även om offensiven i termer av att våga, vilket är en annan term för att ha mod.⁶⁰

Den andra termen som är positivt förknippad med maskulinitet var aggressivitet, att visa aggression. Denna diskussion uppstod endast i två av fokusgrupperna när de diskuterade vad en offensiv inriktning är och betyder. I en av fokusgrupperna diskuterades det aldrig om aggressivitet, desto mer pratades det om initiativtagande.

I den första fokusgruppen pratades det mycket om aggression, att offensiven skall vara och är aggressiv, detta när fokusgruppen fick beskriva offensiven med fem strecksatser. I den tredje fokusgruppen diskuterades det som att vara offensiv är att agera, för att lösa uppgiften krävs det att det ageras, är tydlig, visar aggression och att genom att möta situationen är då offensivt.

I samtliga grupper diskuterades det kring historiska exempel där offensiva operationer hade genomförts, och hur de hade fått en positiv bild inom kulturen. I den första fokusgruppen diskuterades det om att det ofta pratas om de fall där offensiven genomförts med framgång men sällan om fall där en offensiv operation hade misslyckats.

”Vi pratar sällan om fallen där det inte gått så bra med offensiv taktik, tar ju gärna upp alla andra fallen där det gått bra, tyskarnas blitzkrieg, amerikanarnas Kuwaitkrig och så vidare. Vi pratar ju sällan om Koreakriget och Vietnam och så vidare.”⁶¹

Det ger en bild av att den militära kulturen har gjort offensiva operationer till ett ideal, hur man skall agera, genom att belysa framgångsfallen men sällan de misslyckade fallen. Därav byggs

---

⁵⁹ Fokusgrupp 2.

⁶⁰ Nationalencyklopedin, *Uppslagsverk*, <https://www-ne-se.proxy.annalindhbiblioteket.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/v%C3%A5ga>, (hämtad 2018-04-20).

⁶¹ Fokusgrupp 1.

det en bild av hur officeren skall agera för att hålla sig inom normen och mot målbilden, vilket blir idealet som officeren sedan mäter sig mot.

I den andra fokusgruppen som också diskuterade framgångsrika offensiva operationer, gjordes det även där kopplingar till Tysklands offensiva operationer under 1940-talet, men även USA i Kuwaitkriget och lika så Israels offensiv under sex-dagars-kriget, det som förde operationerna samman i diskussionen var just framgångsfaktorn, offensiven är framgångsrik.

”Men om det är så att två parter slåss, den som är offensiv och den som är defensiv, i 9 fall av 10 så skulle jag satsa på den offensiva, att dom vinner.”⁶²

Det kan diskuteras om huruvida Israel var defensiva eller om de var offensiva i en defensiv operation i sex-dagars-kriget. Det diskuterades i gruppen och avslutningsvis så ansåg en av respondenterna att Israels operation måste anses som en offensiv operation, utan att bli motargumenterad av övriga i gruppen.

I den tredje fokusgruppen diskuterades offensiven som ett kulturellt ideal med svenska operationer och arvet från dem. Slaget vid Narva 1700 är ett exempel, men det gick även tillbaks till vikingarna och gjordes kopplingar i vår egen kultur och historia.

”Och titta på vikingarna som stormade i land i England och på Irland och då tog sig ända ner till Konstantinopel på den tiden. Inte fan gjorde dom det genom att vara defensiva.”⁶³

Inte bara belyser man vikingarnas frammarsch i Europa med hur de var offensiva utan samtidigt görs det med en nedvärderande ton av defensiven, vilket kan kopplas till nästa kategori i analysen. Det som är viktigt är att synliggöra att dominans och underordning sker parallellt, så fort en del förhöjs till dominans nedvärderas den andra delen, i detta fall defensiven, till underordning.

Övriga termer som kan förknippas med positivt maskulint ideal som uppkom i fokusgrupperna, men som inte sades i samtliga grupper var att offensiven är lite ”coolare”, offensiven är tecken

---

⁶² Fokusgrupp 2.

⁶³ Fokusgrupp 3.

på hårdhet, men även hur militärkulturen skapat en bild av att det är genom ett offensivt agerande man visar sina härförarkunskaper.

Det gjordes inga kopplingar mellan defensiven och positivt förknippade termer till maskulinitet. I de fall som defensiven på något sätt kan förknippas med maskulinitet var när det diskuterades motanfall i försvarsstriden eller i en defensiv inriktning, vilket det inte gjordes.

Med hjälp av det analytiska ramverket så finns det tydliga incitament på att i det maskulina idealet är det offensiven som det talas om. Genom termer om offensiven som är positivt förknippade till maskulinitet, står offensiven i detta fall som dominant. Även i fallen där man tar upp historiska offensiva operationer stärks offensivens dominans, då det inte tas upp några framgångsrika defensiva operationer eller misslyckade offensiva operationer. Den senare delen där historiska fall tas upp, kan diskuteras om det skall finnas i kategorin det maskulina idealet eller under acceptans över rådande normer. Anledningen till att den beskrivs i denna kategori är för att den beskrivs mer i termer av ett ideal än en norm.

4.2 Nedvärdering

I de tre fokusgrupperna var det ingen term som uppkom gemensamt i samtliga grupper. Däremot uppkom ord som passivitet och samtal om passivitet i två av grupperna, försiktighet lika så. Det som var gemensamt i samtliga fokusgrupper var associationerna mellan defensiven och skyttegravskriget under första världskriget.

En negativ bild av defensiven som ett statiskt försvar var gemensamt i samtliga grupper. Det var inte alltid genom egna åsikter utan även beskrivningar om hur defensiven upplevs i Försvarsmakten. Soldater är utspridda på linje och står knä om knä, med foten i gevär och inväntar på att något ska hända.

”Tänk defensiven, det som man ser framför sig oftast då, fasen jag är utspridd, inga reserver, utan det står en man knä om knä och bevakar linjen, lite skyttegravskrig, det är så defensiven beskrivs”⁶⁴

Kopplingen mellan skyttegravskrig och statiskt nästintill passivt uppträdande tydliggörs med detta citat. Detta är en beskrivning av en respondent om hur det defensiven beskrivs generellt i

---

⁶⁴ Fokusgrupp 2.

Försvarmakten. Skyttegravskriget i sig beskrevs aldrig i termer av femininitet, dock så är det inte några positiva associationer som görs till skyttegravskriget.

De termer som kan förknippas med femininitet är passivitet och försiktighet. I den första fokusgruppen beskrivs defensiven som försiktig, återhållsam och feg. Som beskrivs ovan i kategorin maskulina idealet, i citatet om hur feighet lindas in i mindre riskbenägenhet är en del. Ytterligare en del är en respondents upplevelser från ett krigsspel under utbildning i Försvarmakten, när hen upplevs som feg för att denne inte vill ta onödiga förluster i ett offensivt agerande.

”Defensivt är lite fegt och återhållsamt. Vi körde krigsspel på kaptensskolan och då var det några kollegor som ville genomföra skenanfall med en bataljon, och jag sa nej gör inte det, då offerar vi ju den, till inget syfte, men dom genomförde det där, och det blev bara skit av det, men det var ju till glada hurrarop nästan och så satt jag där, den feiga som ville spela safe.”⁶⁵

Här tydliggörs inte bara en nedvärdering av defensiven, utan även hur offensiva beslut och agerande ifrågasätts, ifrågasättandet hamnar under en annan kategori i analysen. Respondenten beskriver hur ett offensivt agerande genomförs till glada hurrarop, även om det misslyckas och även om agerandet ifrågasätts upplevs den respondenten som inte ville agera offensivt som feg. Sådan typ av nedvärdering gör att defensiven nedvärderas och blir underordnad till offensiven.

Passivitet är också en term som associeras till defensivt agerande och taktiserande. I Försvarmaktens Arméreglemente Taktik beskrivs det att en effektiv defensiv aldrig ska vara passiv, ändå görs en sådan koppling till defensiven.⁶⁶

”Defensivt är väl att du är på en plats och inte gör särskilt mycket alls egentligen, utan du eeh, du står med foten i gevär, så att säga. Beredd... beredd att göra någonting.”⁶⁷

Så här beskrivs defensiven ur en annan synvinkel, associationerna till att inget görs, det ageras inte i en defensiv, utan det väntas på att något skall ske, vilket ses som ett passivt agerande. Defensiven skall inte vara passivt, om Arméreglemente Taktik efterlevs, det är när försvaret

---

⁶⁵ Fokusgrupp 1.

⁶⁶ Försvarmakten, *Arméreglemente: Taktik*, Stockholm, 2013, s. 46.

⁶⁷ Fokusgrupp 3.

blir passivt som det blir ineffektivt. Att välja att inte möta situationerna beskrivs också som ett defensivt agerande, defensivt agerande handlar inte om att strunta i vissa situationer, det handlar snarare om att möta situationerna på ett annat sätt.

Nedvärderingar som skedde i enstaka fall gjordes enbart när det diskuterades om defensiven, när en respondent talar om att hen skall vara en ytlig officer och säga att defensiven är mesig.⁶⁸ Vid beskrivandet av defensiven med strecksatser så skämtades det i en av grupperna om hur defensiven är tråkig och töntig, även om det gjordes skämtsamt föder det en form av klimat där defensiven nedvärderas.⁶⁹

Det var inte bara nedvärdering av defensiven som skedde i fokusgrupperna, utan vid ett tillfälle gjordes motsatsen, att defensiven inte skall ses som passiv. I scenariot där en offensiv eller defensiv inriktning skulle väljas i fokusgrupperna, valdes det i en av grupperna att en defensiv inriktning var mest lämplig. I diskussionen så associerades det väldigt fort till att det handlade om att ge upp, eller att inte göra någonting. En av respondenterna märkte detta och var tvungen att kliva in och påpeka att det inte är så defensiven skall ses, även om den gör det. En defensiv inriktning kräver fortfarande att det ageras, det finns fortfarande motståndare som kan slås, det handlar inte om att bara stå upp och ner utan agera där det kan ageras.

” Men vi får ju inte på nåt sätt misstolka defensiv med, vad ska vi säga...i att bara stå upp rakt upp och ner och inte göra någonting, det är ju inte det som det handlar om, framförallt inte, ta ett exempel, att jag vill ha ett offensivt inslag här, motståndaren har luftlandsatt med en bataljon på Arlanda, den motståndaren skall slås. ”⁷⁰

Här nedvärderas inte defensiven, inte heller diskuteras det om maskulint ideal. Utan det som sker i denna situation är att respondenten vill ta bort nedvärderingen av defensiven genom att säga vad den inte skall ses som, i detta fall passiv. Enligt den dikotomi som råder inom teorin skulle nedvärderingen som ej sker nu istället förhöja defensiven, vilket tyder på att defensiven inte alltid nedvärderas, utan ibland kan premieras.

---

⁶⁸ Fokusgrupp 3.

⁶⁹ Fokusgrupp 3.

⁷⁰ Fokusgrupp 2.

När det talades om offensiven gjordes det aldrig i termer av ord som är förknippade med femininitet, vilket betyder att offensiven inte nedvärderades i fokusgrupperna. När det talades i termer av femininitet så var det associerat till defensiven.

I de fall som det nedvärderades, gjordes det gentemot defensiven. Defensiven är feg, försiktig och passiv, i defensiven så väljs det att inte möta givna situationer utan det väntas på att något skall ske. Motsatsförhållandet i nedvärderingen är i det fall som defensiven inte skall ses som passiv, vilket ger tecken på att defensiven inte nedvärderas i samtliga fall som det diskuteras om den.

Överhängande associationer till femininitet gör att defensiven blir underordnad, i många fall, dock inte alltid. Samt att det inte gjordes nedvärderingar av offensiven i termer av femininitet gör att offensiven står i dominans.

4.3 Acceptans av rådande normer

Det finns inte i någon av grupperna självklara fall där acceptans av rådande normer förekommer, utom i de fall när det pratas om offensiven i termer av ord positivt förknippade till maskulinitet. Det som sker i de fallen är att ingen respondent i fokusgrupperna ifrågasätter diskussionen om offensiven när den beskrivs som modig och aggressiv, utan det är ett accepterat svar att det är så offensiven är. Normen är att offensiven är modig och då ifrågasätts inte det ordvalet eller liknelsen.

I en av fokusgrupperna så fanns det ett fall av acceptans av rådande normer när beslut tas. Det skedde när respondenterna fick frågan om de fått olika reaktioner när de tagit defensiva och offensiva beslut. Två av respondenterna tar upp taktikutbildningar där offensiva och defensiva beslut skall tas, och vid examinationer är alltid ett offensivt beslut det rätta svaret.

”-Jag skulle påstå att rätt svar är alla taktikprov jag har skrivit, på både MSS och FHS har det varit att vara så offensiv som möjligt. Det vågar jag påstå.

- Det är alltid ett säkert kort.

- Ah men det är det säkra kortet, lyfts fram som lärarexempel, det är att vara så offensiv som möjligt. När vi läste TAP:en, då var vi ju på MSS, som marktaktikkursen, där var rätt svar anfall, och fel svar var försvar.”⁷¹

Även om det inte är några konkreta normer av maskuliniteter i denna diskussion mellan två av respondenterna, så finns en större norm att visa. I detta fallet så är normen offensiven, offensiven är alltid rätt svar, vilket leder till att offensiven i sig blir en norm. Och tydligare blir det med dikotomin att försvar och defensiven är fel svar.

Den acceptans som fanns är i de fall som inget ifrågasättande uppstod när det beskrivs om offensiven i termer av maskulint ideal, vilket ger tecken på att det är en norm som är accepterad, och står därmed i dominans. Exemplet ovan med att offensivt agerande är rätt svar och är en norm behöver inte vara helt sannolikt, men det är inte helt osannolikt att det är så, då respondenternas redogörelse för detta styrker det.

4.4 Delar som går utanför normerna ifrågasätts

I fokusgrupperna förekom inget direkt ifrågasättande, vilket kan betyda att det som diskuterades är inom ramen för normerna. I de fall som det förekom ett ifrågasättande var det med en rationell syn där de diskuterade fördelar mot nackdelar utan direkta kopplingar till femininitet eller maskulinitet. Det som däremot beskrevs vid ifrågasättande var hur två av respondenterna blivit ifrågasatta varför de väljer offensiva inriktningar, båda gånger är det kadetter som blivit ifrågasatta av andra kadetter.

”För jag vet ju, jag satt ju själv på Karlberg och man pratade om massa olika spel, och det var ju folk som blev arga och förbannade för att ”ni måste sluta tänka att ni måste anfalla hela tiden”.”⁷²

Det respondenten diskuterar är att det finns olika sätt att lösa saker på, beroende på var man kommer ifrån så väljer man att lösa saker på olika sätt, vilket respondenten vill åskådliggöra. Ändå finns det ett visst ifrågasättande här utav ett offensivt agerande, och enligt kategorin ovan skulle offensiven vara normen, vilket nu kan ifrågasättas. Även en annan respondent i fokusgruppen tar upp ett liknande exempel.

---

⁷¹ Fokusgrupp 2.

TAP är en förkortning av Taktiska Programmet, MSS är en förkortning av Markstridsskolan.

⁷² Fokusgrupp 3.

”Ett exempel på ett krigsspel på Karlberg då, då var jag plutonchef på en stridsfordonspluton, och så blev jag upptäckt av ett artillerikompani, och då valde jag att anfälla, och då fick jag reaktionerna ”vad fan anfäller du ett kompani för?”. ”⁷³

Även här ifrågasätts ett offensivt agerande, vilket ytterligare stärker ifrågasättandet av offensiven som norm. Respondenten tar dock upp exemplet där hen nådde framgång med sitt offensiva agerande, om agerandet hade misslyckats, går det att ifrågasätta om det hade tagits upp i fokusgruppen.

Även i berättelsen om respondenten som ifrågasatte ett dumdrigt offerande utan syfte visar på ett ifrågasättande av offensivt agerande. Även där tydliggörs det att offensivt agerande och taktiserande ifrågasätts. Den gången inte helt utan konsekvenser för respondenten, då den efteråt upplevdes nästan som feg när hen ville spela säkert.

I en av fokusgrupperna ansågs det att det inte kan finnas något annat tänk än offensivt, vilket skulle kunna föranleda till ett ifrågasättande av ett defensivt agerande.

”Det kan inte finnas nåt annat tänk alltså. Då hamnar vi i Maginot-linjen och sådana här saker.”⁷⁴

I detta citat och i diskussionen görs en koppling mellan ett defensivt tänk och den misslyckade statiska Maginot-linjen. Enligt ovan är det inget konkret ifrågasättande, men det finns sannolikt en risk att med sådana uttryck föranleda till ett ifrågasättande av defensivt taktiserande, beslut och agerande.

Det som går att tyda i analysen är att ett offensivt agerande har ifrågasatts fler gånger än ett defensivt agerande. Ifrågasättandet av ett offensivt agerande gör att sannolikheten för att offensiven är en norm minskar. Det går inte helt att falsifiera då exemplen i kategorin om acceptans är på en högre taktikutbildning än den för kadetter vid Karlberg.

Offensiven har tidigare ifrågasatts, och fler gånger än defensiven, därmed så är offensiven i detta fall underordnad.

---

⁷³ Fokusgrupp 3.

⁷⁴ Fokusgrupp 3.

4.5 Identifiering

Det skedde ingen klar identifiering av sig själv i termer av ord positivt förknippade till maskulinitet. Vid enstaka fall diskuterades det om vad en som individ har för livsåskådning och hur det kan spegla sig i ett taktiskt tänkande. Den identifiering som det diskuterades om mycket var däremot taktiskt tänkande och en officers bakgrund, skillnader infanteri och pansar var det tydligaste exemplet som diskuterades i två av grupperna och deras förbandskulturer.

Fokusgrupperna diskuterade mycket hur officerare grundade sina beslut beroende på var de tidigare kommer ifrån. En pansarofficer är offensiv medan en infanteriofficer är mer defensiv. De kopplingarna gjordes till det vapensystem som man utgjorde och de uppgifter som de gavs i strid, som sedan byggt upp en förbandskultur som är mer offensiv eller mer defensiv i det taktiska tänkandet.

”Tittar man på bland pansarförbanden är den offensiva taktiken glorifierad, jag tror inte något annat existerar, om man diskuterar med en pansarofficer, att det inte finns något annat än anfall.”⁷⁵

Citatet ovan beskriver hur det taktiska tänkandet dominerar hos pansarförbanden då pansartrupperna är ett offensivt system, dels tack vara skyddet i vagnarna och eldkraften och rörligheten. Skillnaden görs gentemot infanteriförbanden då de inte har samma eldkraft eller skydd inom förbandet, och då tenderar till att ha mer defensiva uppgifter.

”Ja men precis, däremot om man resonerar med en gammal infanteriofficer så kommer man ju oftast till ett mer defensivt beslut. För att man inte har den kraften och man anfäller på ett annat sätt”⁷⁶

På så sätt ges en annan förklaring till det taktiska tänkandet hos officerare inom armén. Samma diskussion fanns i de andra fokusgrupperna också, där det diskuterades om att pansarförbanden är ett offensivt instrument medan infanteri är till för defensiva inriktningar. Denna diskussion går inte att genuskodifiera som maskulint och feminint, då det inte gjordes sådana associationer mellan dem.

---

⁷⁵ Fokusgrupp 1.

⁷⁶ Fokusgrupp 1.

Ses det till tekniken hos de olika förbanden så ger teorin om att tekniken är avgörande för offensivens dominans större förklaringskraft än den teorin som används i denna uppsats. Som Karen Ruth Adams skriver i sin artikel som finns under tidigare forskning skulle den teorin förklara det med det utvecklade skyddet, ökade rörligheten samt den ökade eldkraften som finns på stridsvagnarna som gör att ett offensivt agerande kan premieras.

Den diskussionen som uppstod i fokusgrupperna visar att identifieringen sker mer genom förbandskulturen och den teknik som råder hos förbanden, mer än att identifiera sig i termer av maskulint ideal. Tidigare forskning skriver om att det råder hegemonisk maskulinitet i försvarsmakter och att då visa sin maskulinitet är en av grunderna till det, men det var inget som tydligt utspelade sig i fokusgrupperna och därför kan inte ett tydligt resultat i dominans eller underordnad ges.

Resultat

Här presenteras resultatet av analysen med korta förklaringar.

Teoretiskt begrepp	Indikatorer	Konsekvens	Resultat
Maskulina idealet	Vid beskrivandet pratas det i termer som positivt förknippas med maskulinitet: - Mod - Aggressivitet - Styrka - Manlighet - Uthållighet - Tuffhet	Maskulint – dominans.	Offensiven. Termer som mod, aggressivitet, hårdhet samt förknippningar till historiska offensiva operationer som ideal görs.
Nedvärdering	<i>Underordnad</i> - beskrivningar görs nedvärderande i termer förknippade med femininitet: - Feghet - Passivitet - Svaghet - Omanligt - Mesigt	Feminint – underordnad.	Defensiven. Termer som passiv, och mesigt förekommer i diskussion om defensiven. Offensiven nedvärderas ej.
Acceptans av rådande normer	Ett beslut accepteras och ifrågasätts inte då beslutet är inom ramen för normerna. Positiva associationer till maskulinitet ifrågasätt inte, det är inom ramen för normen.	Maskulint – dominans.	Offensiven. Positiva maskulina termer ifrågasätts ej i diskussion om offensiven.
Delar som går utanför normerna ifrågasätts	Beslut som ifrågasätts för att de går utanför rådande normer.	Feminint – underordnad.	Offensiven. Vid erfarenhetsdelgivning från respondenter så har offensiven ifrågasatts oftare än defensiven.
Identifiering	Genom att själv identifiera sig som maskulin och bevisa det genom passande uppträdande av rådande normer: Talar och jämför sig själv i termer som positivt förknippas med maskulinitet.	Maskulint – dominans.	Intet. Inte i någon fokusgrupp förekom förknippningar mellan sig själv och termer för vad som är positivt förknippade med maskulinitet.

Figur 3. Resultat från analys.

5. Diskussion och slutsats

5.1 Diskussion

Ett offensivt taktiskt tänkande dominerar hos officerare, även i en småstat som Sverige. Risken med detta är att beslut fattas genom generell preferens och inte genom att noga granska beslutsunderlag. Den diskussion som råder kring offensivens dominans är vida spridd med olika teorier, doktriner och teknik är en teoretisk förklaring till offensivens dominans och ett feministiskt perspektiv är en ytterligare förklaring.

Syftet med studien var att analysera om offensiven och defensiven har genuskodifierats genom termer för vad som är maskulint och feminint, och kan därför ge en ytterligare förklaring till offensivens dominans. För om Sverige och Försvarsmakten har kommit långt i sitt jämställdhetsarbete, i förhållande till andra stater och försvarsmakter, men ändå har genuskodifierat offensiven och defensiven, är det sannolikt att det även är så i andra stater och försvarsmakter.

Undersökningen genomfördes genom en fallstudie av svenska officerare i armén, och med hjälp av maskulinitetsteori om hegemonisk maskulinitet analysera om offensiven och defensiven har genuskodifierats. Den frågeställning som utgjorde grunden i undersökningen var:

Hur kan genusvetenskapens teori om hegemonisk maskulinitet hjälpa oss att förstå svenska arméofficerares tro på offensivens överlägsenhet och dess dominans i taktiskt tänkande?

Resultatet visar att med hjälp av genusvetenskapens teori om hegemonisk maskulinitet är offensiven dominant genom att arméofficerare genuskodifierat offensiven och defensiven.

Offensiven genuskodifieras till att vara maskulin, dels genom att offensiven beskrivs i termer av ett maskulint ideal och acceptansen av de normer som utgör offensiven. Resultatet visar även att offensivt taktiserande och agerande är rätt svar vid examinationer och fel svar är ett defensivt taktiserande och agerande.

Det är inte bara genom att offensiven associeras till en maskulin bild som gör att den är i en dominant position, defensiven ställs i ett fall i en underordnad position vilket stärker offensivens dominans. Defensivt taktiserande och agerande nedvärderas då det talas om den i termer av vad som är förknippat till att vara feminint, ord som feighet, passivitet och försiktighet är exempel på sådana termer.

Hegemonisk maskulinitet definieras som genuspraktik som för tillfället innehåller det accepterade svaret på dess legitimitet. Fallets resultat visar att det är offensivens maskulina ideal som är det för tillfället accepterade svaret, och det gör att den behåller sin legitimitet och dominanta position över defensiven, då defensiven inte är modig och aggressiv, utan den associeras till att vara feg och passiv.

En del i resultatet visar att offensiven också ställs i en underordnad position, när det gäller ifrågasättande då det inte är inom ramen för normerna. Vid ett tillfälle gavs det även en förklaring till att defensiven inte skall ses som passiv. Det gör att sannolikheten för att offensiven alltid är rätt minskar, men offensivens dominanta position kvarstår då den är dominant i fler delar än defensiven.

En annan förklaring till ifrågasättandet är att definitioner av maskulint och feminint varierar under historiens gång, och i och med ifrågasättandet så är det ett sånt skifte som pågår just nu inom Forsvarsmakten, detta kan i sig betyda att i snar framtid ser inte det strukturella förhållandet mellan offensiven och defensiven ut på samma sätt som det gör idag, då kulturen varierar genom historiens gång.

För att lyckas svara på frågeställningen nyttjades ytterligare två frågor för att få fram ett resultat.

- *Kan offensiven associeras till att vara mer maskulin än defensiven?*
- *Kan defensiven associeras till att vara feminin?*

I den första frågan visar resultatet att offensiven kan associeras till att vara mer maskulint än defensiven. Resultatet visar att det främst är genom att offensiven beskrivs i termer av vad som är positivt förknippade till att vara maskulin, exempel som visar det är att offensiven är aggressiv, cool och modig, men respondenterna själva gör inga direkta kopplingar mellan offensiven och maskulinitet. Resultatet visar även att det har byggts upp en idealbild av offensiven genom att det talas oftast om offensiven i de sammanhang som en offensiv operation har lyckats, och ger exempel som tyskarnas blitzkrieg under andra världskriget, amerikanernas Kuwaitkrig och även genom det kulturella arvet från vikingarna.

Offensiven är också mer maskulin genom att det råder en acceptans om de normer som finns i offensiven, normer som att offensiven är modig, hård och aggressiv. Resultatet visar även att

vid utbildningar där examinationer genomförs är ett offensivt taktiserande alltid rätt svar, vilket styrker acceptansen om offensiven.

Det finns dock en del där offensiven inte är mer maskulin än defensiven, resultatet visar att ett offensivt taktiserande och agerande ifrågasätts oftare än ett defensivt, och detta i teorin skall tolkas som att offensiven är feminin och underordnad, då det som ifrågasätts går utanför normerna.

I den andra frågan, om defensiven associeras till att vara feminin, visar resultatet att defensiven associeras till att vara feminin. Detta visar sig stundtals genom diskussioner om defensiven i termer av vad som förknippas med femininitet. Ordval i diskussionen är försiktighet, feghet, mesigt och passiv, och det är ord som i teorin associeras till femininitet. Lika så här ges det inga tydliga tecken på att respondenterna själva gör kopplingar mellan defensiven och femininitet.

I fokusgrupperna gjordes det aldrig någon direkt koppling till maskulint och feminint mellan offensiven och defensiven, därmed syns inga tydliga tecken på att respondenterna själva gör en koppling mellan offensiven och maskulinitet och mellan defensiven och femininitet. För att få en tydlig koppling hade det behövts komma fram termer som exempelvis ”att visa stake” eller ”att inte vara en kärring” vilket är direkta kopplingar till manligt och kvinnligt och i förlängningen till maskulinitet och femininitet. Därmed går det inte att säga något om hur respondenterna tänker i termer av maskulint och feminint, utan offensiven och defensiven beskrivs i ordalag som associeras till maskulint och feminint.

5.2 Slutsatser

Undersökningens slutsatser är att det finns en koppling mellan offensiven och ett maskulint ideal. Det är då sannolikt att den kopplingen också finns i andra staters försvarsmakter som inte är lika långt fram i sitt jämställdhetsarbete. Detta utgör då en risk, ifall beslut fattas i tron om att officerare vill framstå modiga och aggressiva istället för att fatta beslut grundade på beslutsunderlag.

En andra slutsats är att defensiven associeras till termer som den inte behöver vara, passiv är ett sådant exempel. Som Arméreglemente Taktik skriver får ett försvar inte bli passivt, ändå görs den kopplingen, vilket utgör en brist i kunskap och även en risk om ett defensivt beslut fattas och taktiserande och agerande blir passivt, för det är så den upplevs och tros vara.

En tredje slutsats är att det är inte bara genom genuskodifierat språk och interaktion som offensiven dominerar, utan det finns andra förklaringsmodeller där förbandskulturen färgats genom det vapensystem det utgör och de stridsuppgifter som är ämnade för förbandet.

En sista slutsats som dras är att den offensiva kulturen som finns beskriven kan bekräftas.

Frågan som går att ställa är om det inte redan var känt, det som uppsatsen tar upp, att offensiven associeras till att vara mer maskulin? Ja, visst kan det vara så, tidigare kan det ha uppfattats så och funnits antydningar på att det är så, men i och med uppsatsen och den undersökning som har gjorts går det att fylla, om än en liten del, av den kunskapslucka som råder inom ämnet.

5.3 Förslag till vidare forskning

För att ytterligare bredda undersökningen är ett förslag att genomföra en liknande studie där officerare i flygvapnet och flottan utgör fallet, för att kunna antingen jämföra likheter och skillnader eller för att öka generaliserbarheten då denna studie endast nyttjade sig av arméofficerare i den svenska försvarsmakten.

Annat förslag till vidare forskning är att undersöka var och hur hegemonisk maskulinitet växer fram inom försvarsmakter med hjälp av S. Kimmels teori om genuskodade samhällen, där individen, institutionen och interaktionen mellan dem studeras.

För Försvarsmaktens räkning är även ett förslag att det genomförs en utredning om de skolor där taktik praktiseras och utbildas. Då respondenterna i fokusgrupperna diskuterade skillnaderna mellan infanteriet och pansartrupperna, där väsentliga skillnader i stridsuppgifter nämnades, men det finns bara en skola som är gemensam för markstridsförband, Markstridsskolan. Tidigare i Försvarsmakten fanns en infanteriskola, InfSS, och en pansarskola för officerare och blivande officerare. Om offensiven dominerar en skola där det även utbildas lätt infanteri eller motoriserat skytte, bör inte offensiven vara förhärskande även där, utan vara mer kopplad mot den verksamhet och stridsuppgifter förbanden är tänkta att lösa.

5.4 Relevans för yrkesutövning

Genom att undersöka offensiven och defensiven med maskulinitetsteori åskådliggjordes den bild av offensiven och defensiven som inte alltid överensstämmer med doktriner och reglementen. Undersökningen bidrar till att det kan behöva reflekteras om varför vissa beslut tas, är beslutet grundat på bra beslutsunderlag, eller är det för att visa sig maskulin som beslutet tas? Det finns inte alltid tid för reflektion när beslut skall tas, och därför är det viktigt att det tidigt i utbildningar i försvarsmakter utbildas på rätt sätt och inte ha en militärkultur som speglar offensiven som mer maskulin än defensiven, vilket kan leda till att fel beslut tas och onödiga förluster orsakas.

6. Litteratur och referensförteckning

6.1 Litteratur

Connell, Raewyn, and Åsa Lindén. *Maskuliniteter / R. W. Connell ; översättning: Åsa Lindén*. 2. Uppl. ed. Göteborg: Daidalos, 2008.

Denscombe, Martyn, *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, 3., rev. och uppdaterade uppl., Studentlitteratur, Lund, 2016.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns, and Lena Wängnerud. *Metodpraktikan : Konsten Att Studera Samhälle, Individ Och Marknad / Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarson, Ann Towns, Lena Wängnerud*. 5., [rev.] Uppl. ed. Stockholm: Wolters Kluwer, 2017.

Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte, and Geije Johansson. *Introduktion till Samhällsvetenskaplig Metod / Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte ; översättning: Geije Johansson ; [fackgranskning: FOG (Field Research on Organizations and Groups) ...]*. 1. Uppl. ed. Malmö: Liber, 2003.

Kimmel, Michael S., *The Gendered Society / Michael S. Kimmel*. 3.rd ed. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2007.

Pini, Barbara. & Pease, Bob. (red.), *Men, masculinities and methodologies*, Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2013.

Ångström, Jan & Widén, Jerker, *Contemporary military theory: the dynamics of war*, Routledge, Milton Park, Abingdon, Oxon, 2015.

6.2 Elektroniska källor

Defense Technical Information Center, *Doctrinal Imbalance: A study of Swedish army doctrine*, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a610961.pdf> (Hämtad 2018-04-04).

Försvarsmakten, *ÖB reagerar på kränkningar*, <https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2017/11/ob-reagerar-pa-krankningar/> (Hämtad 2018-03-12).

Nationalencyklopedin, *Uppslagsverk*, <https://www-ne-se.proxy.annalindhbiblioteket.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/v%C3%A5ga> (Hämtad 2018-04-20).

Nationella sekretariatet för genusforskning, *Intersektionalitet – att kartlägga maktens landskap*, <https://www.genus.se/kunskap-om-genus/om-genusforskning/intersektionalitet/> (Hämtad 2018-04-26).

Regeringskansliet, *Feministisk regering*, <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/feministisk-regering/> (Hämtad 2018-04-25).

6.3 Övriga källor

6.3.1 Försvarsmaktsdokument

Försvarsmakten, *Handbok Armé – ledning*, Stockholm, 2016.

Försvarsmakten, *Handbok gender – teoretiska grunder och ledarskap*, Stockholm, 2016.

Försvarsmakten, *Arméreglemente – taktik*, Stockholm, 2013.

6.3.2 Tidskriftsartiklar

Adams, Karen, Ruth, "Attack and Conquer? International Anarchy and the Offense-Defense-Deterrence Balance." *International Security* 28, no. 3, 2003.

Green, Gill, Emslie, Carol, O'Neill, Dan, Hunt, Kate, and Walker, Steven. "Exploring the Ambiguities of Masculinity in Accounts of Emotional Distress in the Military among Young Ex-servicemen.(Report)." *Social Science & Medicine* 71, no. 8: 1480, 2010.

Mankayi, Nyameka. "Race and Masculinities in the South African Military." 38, no. 2, 2010

Paechter, Carrie, Masculine femininities/feminine masculinities: power, identities and gender, *Gender and Education*, 18:3, 253-263, 2006, DOI: 10.1080/09540250600667785

Weissmann, Mikael, and Ahlström, Peter. "Endast Genom Anfall Kan Ett Avgörande Nås: Varför Dominerar Offensiven Militärt Taktiskt Tänkande?" *Kungl Krigsvetenskapsakademiens Handlingar Och Tidskrift*, no. 2, 2017.

Wilcox, Lauren, Gendering the Cult of the Offensive, *Security Studies*, 18:2, 214-240, 2009, DOI: 10.1080/09636410902900152

6.3.3 Intervjuer

Lista över respondenter med datum, transkriptioner och ljudfil från intervjuerna som genomfördes april 2018 finns hos författaren.

6.4 Intervjuguide & Scenario

Bakgrundsfrågor

Namn:

Ålder:

Grad:

Förband:

Tjänstgöringstid:

Inriktning för markoperationer:

- När det talas i termer av offensiv inriktning, vad tänker ni på då?
  - Vad betyder det för er?
- När det talas om defensiv inriktning, vad tänker ni på då?
  - Vad betyder det för er?
- Vad är markoperation med offensiv inriktning?
- Vad är markoperation med defensiv inriktning?

- Hur skiljer sig offensiv inriktning och defensiv inriktning hos ert förband?

Doktrin

- I Operativ Doktrin 2014 står det att i en högintensiv konflikt på svenskt territorium eller i närområdet strävar Försvarsmakten efter att ha en offensiv inriktning, varför förordas en offensiv inriktning?

Upplevda mottaganden av beslut

- Har ni upplevt någon skillnad i reaktioner kring hur offensiva och defensiva beslut har mottagits, exempelvis vid krigsspel eller planering?

Avslutande frågor

- Beskriv offensiv inriktning med strecksatser.
- Beskriv defensiv inriktning med fem strecksatser.

Scenario

Sverige har varit neutrala sedan 1914, och är ej medlem i någon militär allians. Sverige är dock medlem i EU, FN och Natos Partnership for Peace program. Sverige har officiellt deklarerat att de är beredda att ge stöd åt andra EU-stater i kris.

Sedan 2014 är det ett försämrat säkerhetsläge i Östersjön och år 2020 är relationerna mellan staterna kring Östersjön extremt spänd. I april 2020 gör en av staterna anspråk på svenskt territorium i Östersjön. Sverige avslår detta anspråk, i och med detta påbörjar grannstaten ett strategiskt anfall mot Stockholm.

Anfallet inleds med tre luftlandsättningar av bataljons storlek i nyckelterräng vid flygfält och broar norr och söder om Stockholm, samt ett anfall av marininfanteri i brigads storlek mot två hamnar öster om Stockholm.

Svenska flygvapnet och marinen har misslyckats med att stoppa motståndarens farleder (sea line of communication) samt misslyckats med att hindra motståndaren att ta två platser för att upprätta brohuvuden nära Stockholm. När brohuvudena är upprättade är det initiala marinfallet förstärkt med fyra mekaniserade brigader inom tre dagar.

Motståndarens operativa mål är att inta Stockholm så snabbt som möjligt i syfte att nå det strategiska målet.

Eget läge och avsikt

Sveriges strategiska mål är att upprätthålla suveränitet och återupprätta det säkerhetsläge som var innan invasionen.

Försvarsmakten måste försvara Sverige i minst 8 upp till 14 dagar innan internationell hjälp kan fås.

Försvarsmaktens först gripbara förband är två bataljonsstridsgrupper som innehåller manöverbataljon samt artilleri-, luftvärns-, ingenjör- och logistikförband. Bataljonsstridsgrupperna är organiserade med de först mobiliserade delarna ur de två brigaderna. Övriga delar ur brigaderna är under tilltransport.

Vilken inriktning för markoperationer hade Du förordat för att uppnå Sveriges strategiska mål, offensiv eller defensiv inriktning?